

DECA PONOĆI

Salman Ruždi

Površina vode u čaši Salmana Ruždija podrhtava. Sama čaša je savršeno nepomična, stoji pravo na ravnoj površini stola, ali voda u njoj podrhtava. To je *negazirana* voda², ali podrhtava. Znam da je *negazirana* zato što mogu da pročitam natpis na boci. *Negazirana izvorska voda*. Sedim u prvom redu. Vidim to sopstvenim očima.

Salman Ruždi jedva da je dotakao svoju vodu, ali nije ni čudo. Vodu su stavili na sto nedugo pre 18.30, a on nije seo na svoje mesto sve do 19.07. Tako da je tu čekala i polako se grejala skoro četrdeset minuta. Zamislite kakvog mora da je ukusa sada, naročito pod onim jakim osvetljenjem. Kao zagrejana voda u bazenu ili vruća flaširana voda. Ponekad u tuš-kabini popijem toplu vodu dok se umivam, ali je ne progutam zato što ima ukus nečeg iz ukrasne žabe u baštenskom jezercetu po veoma toplom danu. Umesto toga, ispljunem tu vodu niz trbuščić, a onda ga dobro istrlljam sapunom.

Bakterija ima u izobilju u toploj vodi. Sve vrvi od njih u vodenim krevetima. Čuo sam za jedan par koji nikada nije iznutra očistio svoj vodeni krevet, baš nijednom. Trebalo bi da unutra ubacite neko sredstvo, kako se u ugrejanoj vodi ne bi pojavile bube. Ali ovo dvoje to nije uradilo. Možda nisu znali da tako treba ili su možda naprosto zaboravili. U svakom slučaju, jednog dana su se spremali za selidbu i ispraznili su u kadu sadržaj mehura vodenog kreveta. Voda koja je

² *Still water* (engl.) – mirna voda.

pokuljala iz ventila bila je ispunjena desetinama malih ljuspastih stvorova, s nogama, ali bez očiju. Malim dlakavim parazitima, koji su se koprcali u njihovoj čistoj beloj kadi. Par je bio užasnut. Ali to nije bilo sve. Začuo se blobotav zvuk i iskliznuo je ogroman sluzav crv, dva metra dugačak, možda i duži, deblji od palca. Na tome su spavali. Spavali su na crvljivom krevetu.

Zato ne pijte vodu koja se besplatno služi po književnim skupovima, jer možete dobiti gliste.

Tu su i druge opasnosti. Možda vam je neko nešto sipao u vodu dok je sala bila prazna. Samo treba da se prisetimo naravoučenija koje nam daje Agata Kristi. Ljude u njenim knjigama uvek neko otruje. Ona čak crno na belo ispisuje koji je to otrov i kako se daje. Stavlja se u piće. Organizatori ovog skupa mora da su i te kako svesni opusa Agate Kristi i cveta brugmansije, ranije nazivanog datura, koji raste u Južnoj Americi i visi s biljke koja pripada porodici *Solanaceae*, a takođe je čuven po opojnom noćnom mirisu, od koga amazonska plemena prave otrovni rastvor u koji umaću vrhove svojih strela. I budala bi ovo povezala.

Trebalo je da večerašnji skup počne tačno u 19 časova, ali su profesor Džon Malan, koji će postavljati sva pitanja, i njegov gost, romanopisac Salman Ruždi, seli za lagani sto od borovine tek nekih sedam minuta docnije. Pisci, kako sam primetio, večito kasne. Zato im, za razliku od drugih poznatih ličnosti, ne plaćaju gomile novca da reklamiraju skupe satove. Ne nalik njima, ja sam večeras stupio u *Šoov teatar* u 18.20, pa sam uspeo da obezbedim ovo odlično mesto u sredini prvog reda. Da se gostovanje Salmana Ruždija emituje na televiziji, morao bih da se pomerim unazad, jer bi svetlo smetalo mojim očima.

Prethodno, nakon što sam osigurao sedište stavivši na njega svoj kaput, jurcao sam kroz prazan

teatar igrajući se lopova i žandara. Sebi sam dodelio ulogu lopova i klisnuo sam niz red podignutih sedišta, s desnom rukom koja drži pištolj, uvučenom u rukav. Kad sam stigao do zida i shvatio da nema izlaza, okrenuo sam se, izvukao pištolj i počeo naslepo da pucam vičući: AAAAAAA! Jedan policajac me je pogodio u lice i pao sam unazad, preko reda sedišta, a noge su mi otišle uvis. Bilo je to prilično uverljivo, sve s blagim potresom mozga, pa sam brzo okončao igru i otpuzao između redova, bučno podižući sva sedišta. Još jedna stvar koju možete da uradite pre početka književnog skupa, jeste da napravite zalihe besplatnog vina.

Žena za stolom s namicima: Opet ste se vratili?

F. Č.: Da, bilo je veoma ukusno, hvala lepo.

Žena za stolom s namicima: I hoćete još jednu čašu?

F. Č.: Da, molim.

Žena za stolom s namicima: (*Podižući flašu.*)
Belo?

F. Č.: Hm, da, belo i crveno, hvala vam.

Žena za stolom s namicima: I belo i crveno?

F. Č.: Što da ne! (*Nervozno se smejući.*)

Žena za stolom s namicima: Od svakog po jednu čašu?

F. Č.: Može! (*Nervozno se smejući.*)

Žena za stolom s namicima: Da niste malo poranili? Ostalo je još pola sata...

F. Č.: Da. Imate li kašmirski brendi?

Žena za stolom s namicima: Kašmirski brendi?
Ne...

F. Č.: A merkurohrom?

Žena za stolom s napicima: Ne, samo vino.

F. Č.: U redu. Da li imate neku flašu vina s fermentisanim vodenim zmijama? Za jačanje polne moći?³

Žena za stolom s napicima: Ne, samo obično vino. S grožđem.

F. Č.: U redu. Mogao bih možda da uzmem jednu bocu. Da ne moram... da ne morate da sipate svaki čas. (*Nervozno se smejući.*)

Žena za stolom s napicima: Hoćete da uzmete celu bocu?

F. Č.: Ha-ha. Da.

Žena za stolom s napicima: Hmmm. Ja smem da služim samo jednu čašu po osobi, a vi ste već uzeli tri čaše. Tri čaše, plus cela boca su kao... sedam velikih čaša...

F. Č.: Ja sam kao travnjak, zar ne? Travnjak.

Ta boca sada stoji prazna pored moje noge dok Salman Ruždi diskutuje o svom romanu *Deca ponoći*, koji je osvojio Bukerovu nagradu. Trenutno govori o prikazivanju aktuelnih događaja u romanu.

Salman Ruždi: ... Svako ko pokuša da unese naročito savremenu istoriju ili savremena politička dešavanja u savremeni roman, to je zastrašujuće, znate, jer vam se tema stalno menja, da li sledeće nedelje ili sledeće godine ili za pet godina...

³ Čepove aluzije su, poput njihovog autora u ulozi čitatelja, ograničene na početna poglavlja Ruždijeveg romana – radnja romana započinje u Kašmiru, „Merkurohrom” je naziv drugog poglavlja prve knjige *Deca ponoći*, a opaska o vinu je direktan citat. Kao i sve njegove potonje aluzije na ovaj i ostale romane, one su nepredvidive i bez mnogo skrivene logike.

Sovinjon blan⁴ je mnogo duže ostao hladan od Ruždijeve vode. Zašto ga u *Šoovom teatru* nisu poslužili bokalom vode s ledom? Možda su mislili da će ga impresionirati otmena boca i podatak da je to voda sa izvora. Bože dragi. Ako plitkoumni ja mogu da prozrem tu budalastu smicalicu, bojim se da je Salman Ruždi najverovatnije zgrožen. Druge ličnosti, kada nastupaju, dobiju ljude koji trkom na scenu donose sveže napitke, a Salman Ruždi je fasovao vodu koja verovatno miriše kao mokra rukavica na radijatoru. Šta ako potegne jako, pa mora da ispljune vodu? Gde će je ispljunuti? U šaku? Šta će s njom onda? Gurnuti u džep? A šta ako mu je šaka premala za toliko vode? Hoće li je onda ostaviti u ustima i grgotati? Ili će je pustiti da mu iscuri iz usta i slije se niz bradu. Neće on uraditi ništa slično. Ovo je književni događaj, a Salman Ruždi mora da čuva ugled uvaženog čoveka od pera. Biće primoran da, protiv svoje volje, proguta tu mlaku vodu i pomiri se sa činjenicom da ne sme dalje da je pije ni ako mu se grlo osuši od silne priče, na koju on očito nije svikao jer je pisac, a pisci ne pričaju, nego sede u tišini.

Da podvučem još jednom, NEMOJTE piti besplatnu vodu na svojim književnim nastupima.

Rekao bih da se Ruždijeva voda talasa od niza dubokih uzdaha. Uzdaha koji dopiru iz njegovog nosa.⁵ Opisaću nos Salmana Ruždija, baš kao što neko, zauzvrat, može opisati vaš. Nije to monumentalan organ, ali čini se da ipak ima dosta da kaže. Od korena do vrha dugačak je otprilike kao moderan mobilni telefon i nalikuje buketiću naopako okrenutih cvetova, koji su

4 Vino koje se dobija od istoimene sorte belog grožđa, poreklom iz Francuske.

5 U *Deci ponoći* lik pripovedača i njegovi preci diče se kolosalnim nosevima.

bez prateće poruke prikačeni za njegovo lice. Nozdrve su oblika satova koji se tope⁶ i, zahvaljujući njihovom pozamašnom obimu, unutra su žlebasti prolazi za vazdušne mase, koje putuju gore-dole. Na nos su mu nataknute neke trendi naočare – nisam siguran iz koje su optičke kuće i koje su marke, ali to se možda može proveriti ako se pomno pregledaju slike na internetu. Važno je primetiti da su njegova jareća bradica i brkovi – koji lagano podležu sedim vlasima – uredno podšišani.

Ovo je događaj uživo, pred pravom pozorišnom publikom, ali se takođe snima za javnu upotrebu u budućnosti. Na površini stola, kraj mlake *Izvorske vode*, nalaze se uređaj za snimanje i nekoliko mikrofona. Jedan mladić ih je priključio malo pre 19 časova i sada sedi, sa slušalicama na glavi, za jednim stolom sa strane, okrenut publici poput sudskog daktilografa koji beleži činjenice. Svrha ovih elektronskih spravica jeste da se glas pisca sačuva u vidu zvučnog *podkasta*, kome će svi moći besplatno da pristupe na svetskoj mreži. Tim pre je pisac pod velikim pritiskom, jer svaka njegova reč ostaje u životu da je čuje ceo svet. Ne samo reči već i drugi zvukovi, poput smejanja, frktanja, kijanja. Moj pušački kašalj će verovatno dospeti u današnji audio-zapis. Jednom mi je na nekom sličnom događaju ispala boca viskija i glasno je bupnula o pod, pa sam malo psovao. Pretpostavljam da biste takođe mogli da me čujete kako se sam smejem ili, u pomenutoj prilici, plačem.

Ovakvi snimci ipak ne opisuju same pisce. Njihovu gestikulaciju, njihov govor tela, njihove pantalone. Izraziću nadu da će vam knjiga koju trenutno čitate pomoći u tom pogledu, kao i bilo koji događaj slične prirode kome budete prisustvovali kao član publike (preporučujem).

6 Aluzija na sliku Salvadora Dalija, nazvanu *Postojanost pamćenja*.

Salman Ruždi i profesor zajednički koriste mikrofon koji se nalazi na stolu. Ali ako imate tih glas, koji se slabo prostire, može vam zatrebati vlastiti mikrofon, prikačen na rever. Međutim, možda ćete morati da ga uklonite ako pijete vino umesto vode, jer biste lako mogli da postanete dosta glasniji. Možda ćete čak početi i da vičete.

F. Č.: (*Naglas.*) Zašto sam uzeo samo jednu bocu? Trebalo je da uzmem dve!

U stvari, upoznao sam se sa Salmanom Ruždijem ranije, jer je pristigao baš kada sam ispred teatra pripalio cigaretu marke „gold flejk”⁷. Bio je, i još uvek jeste, otmeno obučen u tamno odelo, sa uglačanim crnim cipelama, belom košuljom i zlatastom kravatom, prošaranom bojom jagode. Pretpostavljam da njegova izdavačka kuća podmiruje troškove ove skupe garderobe, jer nijedan pisac vredan svog zvanja ne poseduje sopstveno odelo. Nema šanse. Kada se ja oblačim za izlazak, oblačim se za izlazak napolje, u nečiju baštu. Ali nije zgoreg imati roditelja / dedu ili babu u pripravnosti ako vaša izdavačka kuća nema sluha u tom pogledu ili ukoliko ste, kojim slučajem, uspešan autor koji sam objavljuje svoja dela.

Salman Ruždi je niskog rasta, što je utešno, jer isto važi za mene. Pisci ne moraju da su kao s naslovne strane. Atletska građa nije preduslov i, doista, mnogi pisci karijeru započinju upravo onda kada profesionalni fudbaleri okončavaju svoju. Možda je to razlog zašto ne vidate mnoga zvučna muška književna imena kako reklamiraju najnovije brijače. Lica su im naprosto suviše izborna.

⁷ Indijska marka cigareta, još jedna u nizu neprikrivenih, a opet slabo osnovanih aluzija na Indiju u Ruždijevom romanu.

Kada se Salman Ruždi približio teatru, počeo sam nervozno da mu mašem, kao da je avion koji je sleteo na pistu.

Salman Ruždi: Dobar dan. Da li biste hteli da vam potpišem knjigu?

F. Č.: Da, molim. Za Fransisa Čepa. Fr-a-nsisa Č-Čepa.

Salman Ruždi: *Fransis Čep.* To ste vi?

F. Č.: Da.

Salman Ruždi: Kakvo zanimljivo ime. *Fransis Čep.* Zvuči kao ime nekog lika iz knjige...

F. Č.: Da, ali ja sam stvaran.

Salman Ruždi: Svakako.

F. Č.: Recimo, nisam mazga koja priča. U ukletoj kući.⁸

Salman Ruždi: Ne. (*Krača pauza.*) Ali, kako kaže Salem Sinaj, „ono što je stvarno i ono što je istinito, nisu nužno ista stvar”.

F. Č.: Dabome. Ali on takođe svoj penis zove „su-su”. (*Kroz smeh.*)

Salman Ruždi: U redu, hvala.

F. Č.: (*Nastavlja da se smeje.*)

Salem Sinaj je ime glavnog lika u *Deci ponoći*. Moje ime je Fransis Čep. Kakvih imena ima, rekao bih da je moje prilično upečatljivo.⁹ Ljudi mi zaborave lice,

⁸ Fransis misli na komični američki serijal crno-belih filmova iz pedesetih godina dvadesetog veka, pod nazivom *Fransis, mazga koja govori*. Poslednji film u serijalu zove se *Fransis u ukletoj kući*.

⁹ U originalu *Francis Plug*. Reč *plug* na engleskom znači „zapušač”, „čep” ili „utikač”. Ona u neformalnom govoru takođe označava uporno

ali ne i ime. To mi je pomoglo da ostanem neprimetan i da se utopim u masu (izuzev jedne „analni čep” faze). Naravno, kada ste pisac, anonimnost odmah otpada. Vi ste *ujedno* i ime i lice. Zato ima smisla biti spreman. Više smisla od bilo čega drugog.

Radnja knjige Salmana Ruždija smeštena je u Indiju i sadrži mnoge inovativne pripovedačke postupke. Zbog toga je profesor veoma uzbuđen. Da može, počeo bi da tapše rukama. Džon Malan, jedan gospodin ružičast u licu, profesor je engleske književnosti, i večeras je obučen u usku crnu bluzu. Izgleda kao ista ona koju je nosio na jednoj prethodnoj književnoj večeri. Možda mu je to srećna bluza. Podseća me na one tesne bluze koje se teško skidaju. Ako probate da ih svučete preko glave, neretko vam se tu zaglave i ništa ne vidite. Pa se malo uspaničite, u strahu da ćete se ugušiti ili da će vam se neko prikrasti i udariti vas u stomak. Profesor je vitke građe i bluza mu dobro stoji, ali verujem da će se noćas namučiti kad krene da je skida pred spavanje.

Pitanja prisutnih su popularan deo većine autorskih nastupa i ja hoću da pitam Salmana Ruždija za njegove čarape, jer vidim kako štrče. Ali onda ugledam svoje šake, pa se predomislim. Liče na šake nekog crva, sasvim blatnjave i sluzave, s bašticama ispod noktiju. Niko neće odabrati takvu šaku, bez obzira na to što sam ovde, usred prvog reda, i besomučno mašem njome, kao veliki pogani noćni leptir. Ne, moraću da odem i temeljno ih operem i izribam, odmah pošto se budem olakšao. U stvari, trebaće im jedno dobro pranje i pre nego svirnem u pisoar, jer nemam nameru da pipnem svoj ponos tim nečistim čudovištima.

reklamiranje, promociju, neretko nekog sopstvenog proizvoda.

Salman Ruždi: ... Tako, na primer, pljuvaonica, hoću reći, to je samo pljuvaonica, ništa više: ona ne poseduje neko skriveno metaforičko značenje...¹⁰

Salman Ruždi je usred jednog ozbiljnog pitanja i zato se na prstima šunjam pored pozornice, s prljavim rukama uz grudi, poput šapica nekog nečujnog miša.

Kad sam se ispiškio, grabim priliku da šmugnem napolje i nabrzaka popušim jednu cigaretu marke „stejt ekspres 555”¹¹. Moja karta od osam funti košta koliko i dve i po solidno nasute čaše vina. Do sada sam popio sedam čaša, pa se ne kajem. Ipak, za tu cenu možete da uđete na koncert nekog iole pristojnog benda. A bendovi imaju fensi osvetljenje na sceni. Godine 2044. ulaznica za književno veče koštaće verovatno 1.111 funti, a mi pisci govorićemo iz zatvorenih boksova otpornih na metke. Možda se trenutno nalazimo u zlatnom dobu spisateljsko-čitalačkih odnosa, ali slutim da je za većinu savremenih autora ovo samo jedan vražji košmar.

Izgleda da ispred teatra nema ničega što bi masu privuklo na večerašnji skup. Na primer, nema Salmana Ruždija na naduvavanje, s dugim rukama i nogama koje se njišu. Nema čak ni reklamnog natpisa u stilu: NOVA SENZACIJA! SALMAN RUŽDI! BESEDI! UŽIVO NA POZORNICI!

Pretpostavljam da je to samo pitanje vremena.

Nikoga nema kraj stola s vinom, pa se služim još jednom bocom pre povratka u pozorišnu salu. Salman Ruždi skreće pogled na mene dok se trkom dokopavam svog sedišta, a moj povratak privlači i profesorovu

¹⁰ „Pljuni u pljucu” je naziv trećeg poglavlja *Dece ponoći*.

¹¹ Ovog puta se Fransis domašio cigarete koju Ruždi koristi u svom romanu kao sporednu pripovedačku smicalicu.

pažnju. Sigurno se čovek dekoncentriše kad vam se neko mota kao šišmiš dok pokušavate da pričate. Ali barem nisam napustio skup. Vratio sam se. A moje blistave ruke odišu divnim miomirisnim sapunom iz toaleta.

F. Č.: (*Naglas.*) Mmm... Med i mleko.

Od kondenzacije na vinskoj boci prave mi se vlažne mrlje po pantalonama. Uz to, počinjem da se osećam veoma pijanim. Sada ima dva Salmana Ruždija, pa pokušavam da ih posmatram kroz flašu vina koju držim pred očima.

F. Č.: (*Naglas.*) Učetvorostručio se! Ima ih četvorica, trojica! ČETVORICA! TROJICA! ČETVORICA! DVOJICA! DEVETORICA!

Žena do mene: Psssst!

Vino u mojoj trbi se komeša. Salman Ruždi pokušava da nekome odgovori na pitanje o likovima koji su se oteli piščevoj kontroli. Ali smirenost u njegovom blagom glasu narušena je mojim štucanjem. Brzo dižem ruku.

Profesor Malan: Da, vi mladiću, u prvom redu.

F. Č.: IZVINITE. (*štuc*)

Profesor Malan: Hmmm...

F. Č.: BAŠ SAM (*štuc*) PIJAN.

Profesor Malan: Vidim.

Profesor brzo odabire nekog drugog, a Salman Ruždi mu uzvraća dubokoumnim odgovorom. Ja se zavaljujem u sedište, pomalo se osećajući kao dileja.

Kasnije se izbavljam iz sale, posrćući pod teretom kožne torbe na leđima i možebiti s vinskom flašom u ruci.